

Příběh člověka

The story of Man

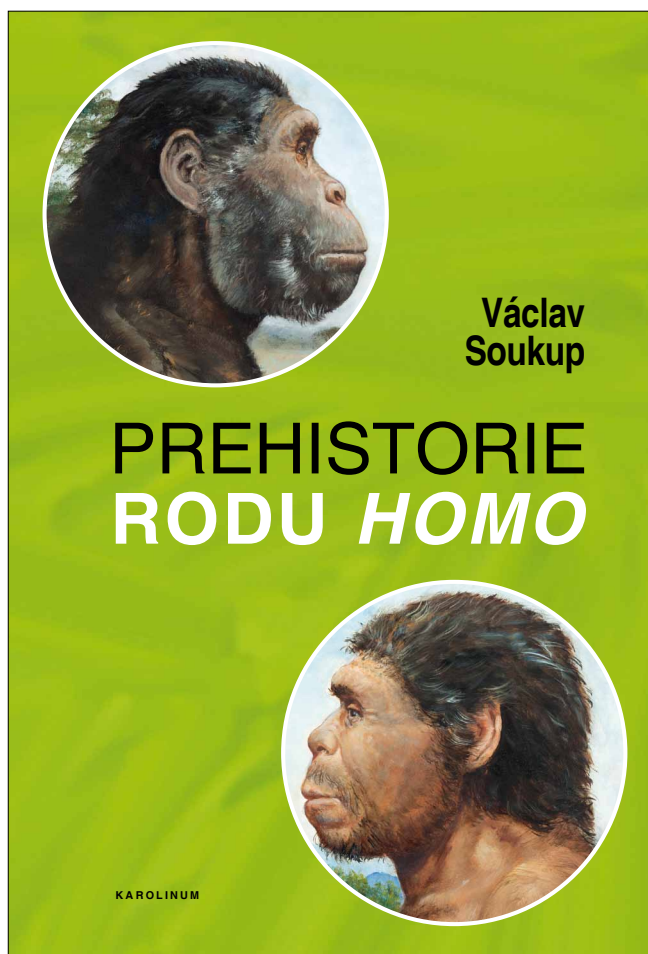
ROBIN PĚNIČKA

Ústav antropologie, Přírodovědecká fakulta
Masarykovy univerzity; Vlnařská 5, 603 00 Brno

Hledání původu a počátku lidského rodu zastřené rouškou tajemstvím představuje dobrodružnou cestu, na kterou se vydávají generace antropologů, archeologů, historiků a dalších badatelů studujících člověka a jeho svět. Je to nekonečný příběh dokládající lidskou snahu odpovědět na existenciální otázku našeho bytí: Kdo jsme? Odkud pocházíme a jaké je naše místo na tomto světě? Odpovědi na tyto otázky je nespočet. V podobě mýtů, bájí, pohádek a vědeckých interpretací se s nimi setkáváme v každé lidské skupině na celém světě. Příběh člověka je fascinujícím příběhem nás samých a snaha odhalit náš původ nás bude neustále provázet.

K tomuto příběhu se pokouší přispět i nová publikace českého antropologa Václava Soukupa s názvem *Prehistorie rodu Homo* (2015, Praha: Karolinum, 1152 stran). Jedná se, jak sám autor uvádí, o jeho interpretaci evoluce člověka, kultury a lidské společnosti. Podle jeho vlastních slov není cílem vyřešit nekonečné dilema o našem původu, ale nabídnout čtenáři dobrodružnou cestu historií lidského rodu. K tomu, aby tato cesta byla neustále zajímavá a naučná, využívá nespočet poznatků z různých oborů zabývajících se antropogenezí. Jako průvodce nás uvádí do prostředí evoluční biologie, genetiky, primatologie, fyzické antropologie a paleoantropologie a především do své vlastní domény, do oblasti kulturní antropologie. Celou knihou se nese jednotící interdisciplinární přístup, který autor označuje jako *biokulturologie*. Tento interdisciplinární přístup představuje propojení jednotlivých přírodovědných a kulturologických disciplín, které se pomocí svých vlastních přístupů zabývají člověkem a jeho světem. Celá publikace je koncipována jako encyklopedické dílo v mnoha částech navazující na Soukupovo předcházející monumentální dílo *Dějiny antropologie* (2004), kde se soustředil na jednotlivá témata a názory o podstatě člověka a jeho světa. Hlavními hrdiny nové publikace jsou předkové člověka a fenomén lidské kultury. Kulturologický přístup je pro Václava Soukupa příznačný a v jeho podání představuje kultura „druhou lidskou přírodu“ ovlivňující osudy všech živých bytostí na naší planetě. Proto není divu, že se fenomén lidské kultury nese jako „zelená“ niť i při interpretaci příběhu původu člověka a jeho světa.

Lidský příběh v podání Václava Soukupa vychází v době, kdy se na pultech knihkupectví objevila monografie *Předkové* (2014) významného českého paleoantropologa a odborníka na paleolit Jiřího A. Svobody. Na rozdíl od této odborné publikace seznamující čtenáře s nejnovějšími poznatky z oblasti evoluční biologie a evoluce předků člověka, se Soukupova monografie zaměřila na podrobný popis antropogeneze a historie



Soukup, Václav (2015): *Prehistorie rodu Homo*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1152 s. ISBN: 978-80-246-2966-7

bádání původu člověka. V mnoha aspektech proto připomíná starší české publikace, které se antropogenezi věnovaly (např. monografii Vratislava Mazáka *Jak vznikl člověk* z roku 1977). Ačkoliv lze v některých částech postřehnout podobnost se staršími publikacemi, nelze srovnávat Soukupovo dílo z jejich pohledu. Václav Soukup s využitím nejnovějších poznatků přírodovědných i humanitních oborů nabízí svou vlastní interpretaci a jeho erudovanost této knize určuje významné místo mezi odbornými antropologickými publikacemi. Čím tedy obohacuje naše poznání o našem původu? Jak sám autor uvádí celá jeho kniha je dobrodružnou cestou. Cestou, která čtenáře zavede do vod genetiky, evoluční biologie, etologie, primatologie a především do paleoantropologie a kulturní antropologie. Jednotlivé části jsou podrobně popsány formou příběhu, autor využívá nejnovějších poznatků a popisuje historický vývoj některých fenoménů (např. problematika hominizace, fenomén rodu *Ramapithecus* či Piltdownský podvrh). Významnou část monografie představuje přehled jednotlivých forem předků člověka od jeho nejstarších homininních forem až po vývoj dnešního moderního člověka a jeho kultury. Celá monografie, podobně jako evoluce člověka, je ukončena pojednáním o šíření moderního člověka na celé planetě

a především o jeho nadbiologické adaptaci a vznikem „*druhé lidské přírody*“ – kultury. Doklady kulturního vzestupu člověka Václav Soukup erudovaně popisuje na různých příkladech parietálního i mobilního umění, které představují svět sdílených symbolů a pomáhají nám nahlédnout do duše našich předků i nás samotných. Při interpretaci jednotlivých symbolů vychází z vlastní zkušenosti kulturního antropologa i z poznatků odborníků zabývajících se symbolickou kulturou paleolitického člověka (např. Jiří Svoboda, Claude Lévi-Strauss, André Leroi-Gourhan, Olga Soffer ad.). Vzniká tak ucelená Soukupova interpretace symbolického světa, prostřednictvím kterého „*můžeme komunikovat přes propast věků... tváří v tvář [s našimi předky] můžeme formulovat své vlastní hypotézy o příčinách jejich existence...*“ a „*...nechat se pohltnout nesmírnou silou imaginace a fantazie našich dávných předků.*“

Významnou součástí monografie Václava Soukupa je bohatá doprovodná ilustrace sestávající z kresebných rekonstrukcí předků člověka, fotografií primátů, schémat principu evoluce a dědičnosti a mnoha doprovodných mapek a diagramů. Významné jsou především rekonstrukce Petra Modlitby, v mno-

ha případech navazující na klasické rekonstrukce Zdeňka Buriana. Významným grafickým přínosem publikace jsou také viněty české afrikanistky a výtvarnice Jany Jirouškové uvádějící jednotlivé kapitoly. Jak píše sám autor, podařilo se jí „*prostřednictvím sugestivních vizí nejen výtvarně okouzlit, ale také provést zákoutími lidské přirozenosti*“.

Monografie Václava Soukupa *Prehistorie rodu Homo* představuje významné dílo přispívající k interpretaci lidské evoluce a vzniku kultury. Ačkoliv autor využil poznatků z mnoha oborů zabývajících se člověkem a jeho světem, představovaná monografie je jeho vlastní interpretací antropogeneze a neklade si za cíl vyřešení tohoto fenoménu. Spíše se snaží čtenáři ukázat, jak dobrodružná je cesta za poznáním našeho původu a našeho místa v přírodě. Ve výsledku je publikace vícevýznamová a umožňuje čtenáři „*toulat se různými dimenzemi evoluce lidského rodu*“.

Kontakt: RNDr. Robin Pěnička, Ústav antropologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Viničná 5, 603 00 Brno – Pisárky.
E-mail: robin.penicka@email.cz